

Cau el lideratge femení i creixen els artistes catalans i emergents

L'Anuari de la Música 2024 observa que s'ha programat un 33% d'artistes novells als principals festivals, una dada per sobre de les dels darrers 3 anys | Pel que fa a llengua, després de la reculada del darrer any, s'han recuperat en part els cartells catalans (33%) i en català (18%) | La presència femenina és la mateixa que el 2022 (45%) però en la dada desglossada es visibilitza una caiguda de grups liderats per dones en favor dels grups mixtos

Mushka, The Tyets, Figa Flawas i Julieta

La presència femenina als principals festivals catalans ha assolit el 45%, igual que el 2022 quan la paritat va ser la més alta de la història, tot i que la dada desglossada ha registrat una caiguda dels grups liderats per dones en favor dels mixtos. La programació d'artistes emergents s'ha situat clarament a l'alça (+33%) apropant-se al rècord del 38% del 2019. I pel que fa a la llengua, després de la reculada del darrer any, s'han recuperat en part els cartells catalans (33%) i en català (18%), amb xifres lleugerament semblants al 2019.

L'anàlisi de gènere en els cartells d'una dotzena de principals festivals catalans repartits arreu del territori s'ha mantingut en la xifra històrica del 45% de dones o grups mixtos, igual que l'any passat, per bé que el lideratge femení ha davallat del 34% del 2022 al 30% del 2023. La manca de dones al capdavant de projectes musicals suposa una reducció en la seva visibilitat, encara que les propostes mixtes hagin augmentat proporcionalment de l'11% al 15%, tenint en compte que gairebé mai representen la meitat dels components d'un grup.

Segons els festivals, cal remarcar que cada cop s'ha ampliat més el compromís gràcies a l'Eufònic (62%), l'(a)phònica (54%) i l'Acústica (52%), el Sónar o el Primavera Sound (tots tres 48%), que han programat dones i grups mixtos per sobre de la mitjana. A més, els dos macrofestivals barcelonins han destinat un 41% i un 30% dels cartells, respectivament, a dones líders de bandes, cosa que demostra l'esforç i el compromís per cuidar la paritat. Per contra, a la part baixa del rànquing hi apareixen repetidors que segueixen sense posar als cartells de manera prioritària artistes femenines, com Canet Rock (23% general, i 15% de dones) o Alma Pedralbes (19%/13%).

La fins ara presidenta de l'associació estatal de dones de la indústria musical (MIM), Carmen Zapata -substituída l'octubre del 2023 per la madrilenya Almudena Heredero- lamenta la manca de compromís de molts programadors: "Ens ho hem de fer mirar, perquè sembla que el sector s'hagi relaxat amb el tema de la paritat. No s'entén que havent-hi la quantitat de dones que hi ha a l'escena musical actual i fent coses boníssimes no se'n programin més. Tothom s'hauria de plantejar què s'està fent malament". Zapata confirma que, com a responsable del Curtcircuit, rep moltíssimes propostes i li costa ben poc ser paritària, fins al punt que "no representa cap obligació programar més dones sinó tot un goig".

Ho reafirma una altra programadora també veterana, la directora artística del festival GuitarBCN, Judit Llimós. L'any 2023 sobre un total de 40 artistes, el festival ha presentat una programació femenina del 38% de dones -una quinzena de veus femenines líders de projectes propis, entre les quals les catalanes **Suu, Elena Gadel** o **Sílvia Pérez Cruz**- i només una banda mixta, **Jenny and The Mexicats**. Llimós diu que "cal més consciència i sentit comú", i ho demostra amb un cartell que considera "un germinador de llavors d'artistes consolidats i emergents", entre els quals **Judit Neddermann, Ferran Palau, Maria Hein** o **Núria Graham**. La directora artística de The Project - que també gestiona Porta Ferrada- considera que fer programacions equilibrades és tan important com quan el sector reclama que es promoguin esdeveniments de música en viu.

Sílvia Pérez Cruz a Cap Roig Foto: José Irún

"De música, n'hi hauria d'haver a bars, al carrer... i a tot arreu", adverteix Llimós, que a més aboga per fixar-se en la resta de cultures europees que tenen més consciència per escoltar noves propostes: "A París vaig escoltar una libanesa que cantava versos en arameu i tenia quatre-centes persones de públic, però no m'imagino portant-la aquí... La qualitat artística hauria de prevaldre. Cal obrir més les orelles i la ment des de ben petits". I sobre defensar la perspectiva de gènere rebla: "Jo, com a dona, segurament hi paro més atenció, em toca de primera mà, ho faig naturalment, però és que realment hi ha propostes de dones boníssimes i molt vàlides".

MÉS CATALANS PERÒ MENYS CATALÀ

Pel que fa als percentatges d'artistes dels Països Catalans i en català en les programacions, les dades de 2023 han millorat respecte a les obtingudes el 2022, però no d'una manera proporcional. Cal analitzar per què han crescut set punts, del 26% al 33%, els cartells amb artistes catalans - equivalent al 34% del 2019- i, en canvi, no ha augmentat d'igual manera la presència d'artistes en català.

Tot i que l'oferta i la qualitat ha millorat els darrers anys, els principals festivals només han apreciat un augment d'un punt del 17% al 18%, que representa encara una disminució respecte al 2019, quan el català suposava un 19%. D'un any per l'altre ha baixat un 8% la quantitat d'artistes programats en els dotze festivals analitzats per l'*Anuari de a Música*, però si ens fixem en cada àmbit, el volum d'artistes catalans programats ha crescut un 17% -de 180 a 210- i, per contra, la xifra dels que canten en català ha baixat de 120 a 115 i ha representat un caiguda del 4%.

Públic al Canet Rock Foto: Xavier Mercadé

Tenint present la reculada dels darrers dos anys respecte al 2020 i 2021 amb les fronteres tancades -quan es van assolir percentatges de més de la meitat d'artistes catalans i una mitjana del 37% de música programada en català- hi ha veus que alerten de l'estat de la llengua en la música. La Plataforma per la Llengua considera urgent revertir la situació.

Segons el responsable de relacions amb l'àmbit empresarial, Marc Biosca, "no hi ha correspondència entre la salut actual de la música en català i l'estancament en la programació als festivals". Si es vol anar a les causes, Biosca pensa que "no és responsabilitat només dels programadors, que també, sinó que cal que la Generalitat utilitzi la seva posició com a agent subvencionador i prestador per incloure clàusules que forcin els festivals a incloure més música en català".

L'ONG del català, que aquest any celebra tres dècades de trajectòria, lamenta que la conselleria de Cultura "oblida potenciar el català en els criteris per atorgar subvencions a la música en directe". La Plataforma per la Llengua ha elaborat també un Informe sobre el català als festivals de música de Catalunya del 2023 on es veu que en la majoria de casos la música vocal que programen no arriba al 20%. Només salven un festival, Canet Rock, que "presenta una programació normalitzada de música en català".

La xifra coincideix amb l'anàlisi que fa de l'Anuari on, a més del Canet Rock (87%), s'afegeixen a la sensibilitat amb el català l'Acústica (62%), l'(a)phònica (56%) i l'Ítaca (50%). Per contra, s'ha constatat que els cartells de mirada internacional obliden l'escena en llengua catalana com Alma Pedralbes (0%), Primavera Sound i Sónar (4%) i Eufònic (8%).

En aquests casos, tampoc no ha millorat la presència d'artistes catalans amb un 9% al Primavera Sound i un 13% a l'Alma Pedralbes. Menció a banda mereix el Sónar (22%), que ha fet el cartell amb la quarta part d'artistes procedent dels Països Catalans -barcelonins, bàsicament-, que té el valor d'integrar el talent internacional que resideix a la capital catalana. És el cas d'artistes com el veneçolà **Cardopusher**, les colombianes **Chica Acosta** i **ISAbella**, la xilenoveneçolana **La Niña Jacarandá**, el veneçolà **Phran** o el músic d'origen francès i senegalès **Jokkoo Collective** i el senegalès **Baba Sy**.

Més enllà de la voluntat política des de les administracions públiques, s'ha anat creant un circuit musical des de l'àmbit privat. Per exemple la plataforma audiovisual Filmin programa el festival Atlàntida a Palma. L'esdeveniment va néixer com a encontre cinematogràfic fa disset anys i el 2024 celebra una dècada de vida en l'apartat musical. A la darrera edició ha convidat artistes mallorquins i catalans com **Júlia Colom**, **Jordi Maranges**, **Socunbohemo**, **Queralt Lahoz**, **Ladilla Rusa** i **Núria Graham**.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=JLsDiK-XNvY>

El certamen ha ampliat l'espectre gràcies a incloure una programació musical sensible amb els artistes del país vinculada a l'auge del cinema nacional, tal com n'explica el codirector Jaume Ripoll (Premi Enderrock Estrella): "Fa deu anys vam convidar artistes que encara ressonen ara com **Joan Dausà** i **Maria Arnal** amb l'objectiu d'ampliar les audiències i, des de llavors, hem acompanyat amb música pel·lícules catalanes com *Julia Ist* (2017), *Quest* (2023) o *Creatura* (2023).

La voluntat de Filmin va més enllà, ja que també ha coproduït el documental *Sempre dijous* (2020) sobre **Júlia Colom** i ha participat en els videoclips d'artistes com **Ferran Palau** ("Plora aquí") i **Alizzz** ("Dónde estás"). Ripoll està satisfet de l'aposta: "La música sempre té un èxit al·lucinant, estem molt contents de la rebuda que han tingut la majoria d'artistes". Així mateix, se sorprèn que els programadors no apostin més pel talent local i els fa la seva recomanació: "Els diria que escoltin més música o que es facin una playlist a Spotify, perquè hi ha molt de talent i s'ha de tractar independentment de l'idioma. És una llàstima que algú deixi d'escoltar una música perquè sigui en una llengua concreta, sigui en català o qualsevol altra".

ELS EMERGENTS PUGEN ALS ESCENARIS

Els cartells de la dotzena de festivals analitzats des del 2019 per l'Anuari de la Música han indicat que el 2023 gairebé totes les programacions han potenciat d'un any a l'altre la contractació d'artistes emergents, que tenen dos o menys treballs publicats. Tot i que veus significatives del sector clamen per la urgència de donar suport i acompanyar en la trajectòria als artistes novells, ha estat l'any en què la xifra ha tornat a augmentar (+33%) després de tres anys de xifres baixes, per bé que no s'ha assolit encara la dada anterior a la pandèmia, ja que el 2019 es va enfilat al 38%. Els festivals que aposten sobretot pels emergents han estat Eufònic (67%), Acústica (62%), Vida (45%), (a)phònica (39%) i Primavera Sound (38%). I, per contra, els que han buscat noms consolidats i clàssics han estat les programacions de Cap Roig i Alma Pedralbes (0%) i Porta Ferrada (7%).

El guanyador de l'última edició del concurs Sona9 d'artistes emergents, el tarragoní **Eloi Duran**, està encantat de compartir l'escena amb "noves fornades de músics que pugem tenint moltes ganes de treballar i amb moltes coses a dir". El que més sorprèn de la nova generació és que molts programadors defensen encara discursos triomfants d'èxit fàcil: "Malauradament, en una indústria tan petita, la presència de nous músics també implica més competitivitat i exigència - manifesta **Duran**-. I sembla que s'ha establert i validat una creença que, per dedicar-se a la música, cal aconseguir un reconeixement i una visibilitat que es fa impossible si no es disposa de recursos i espais que facin d'altaveu".

Fins ara, tocar a festivals i fer el circuit de sales permetia als músics novells tenir l'oportunitat d'ensenyar el directe i arribar a nou públic, però actualment la majoria es donen a conèixer a plataformes de streaming i -sobretot en el panorama mainstream de les músiques urbanes- no s'han foguejat encara en directe. Això, segons **Eloi Duran**, amaga una contrapartida enverinada: "Cada cop és més difícil accedir a cartells amb equilibri entre artistes consolidats i els que estan creixent; i, quan es fa, sol anar acompanyat de caixets i condicions precàries que juguen amb el fet de romantitzar l'oportunitat de visibilitat". El jove cantautor pop pensa que "cal visibilitzar-ho i qüestionar-ho per teixir una xarxa col·lectiva que posi per davant les cures i les ganes de revisar-se".

Eloi Duran Foto: Arxiu de l'artista

SENSE RENÚNCIES DE CAP MENA

El 2024 la popular companyia de teatre musical **Dagoll Dagom** celebra cinquanta anys. L'actriu i productora Anna Rosa Cisquella confessa que han complert una carrera en català exitosa, traspassant moments difícils i amb protagonisme femení: "A qui aposti per la música en català, li

desitjo que posi molta moral. Nosaltres hem viscut dels musicals amb espectacles que mínim han tingut 100.000 espectadors i el màxim, Mar i cel, amb 350.000. Hi ha potencial i es pot fer en català". Cisquella diu que hi ha massa renúncies innecessàries i submissió a la música comercial: "Els artistes han de poder cantar en la seva llengua, sempre amb qualitat i a favor de la identitat i la cultura. Celebro i soc fan del "Coti x coti" de **The Tyets**, perquè han fet una proposta pròpia, popular i de projecció internacional. Utilitzen la cultura pròpia i la traspassen a la resta de la gent. Fer una cançó tan popular no és fàcil i és molt meritori".

The Tyets a La Mirona de Salt (Strenes, 21/04/2023) Foto: Alba Bouvier